

Jaký byl rok 2021 z pohledu ekonoma? Hana Lipovská: JSME SVĚDKY PRUDKÉHO SKOKU ZPĚT

- CZ24 News | 1. ledna 2022

EU: Jaký byl rok 2021 z pohledu ekonoma?

Rok 2021 byl rokem ekonomické dystopie. Jako kdybychom se propadli do světa knihy Atlasova vzpoura a sledovali rozpad a rozklad fungující ekonomiky vlivem neschopných, a tudíž všehoschopných korporátních lobbistů tak, jak jej popsala Ayn Randová. Byl rokem úpadku země, úpadku Evropy a úpadku světa do beznadějně šedi. Rokem odevzdanosti, rokem vítězství nikoli trpaslíků – tedy pracovitých a svým způsobem sympatických permoníků –, nýbrž odpudivých byrokratických skřetů. Vysoká zadluženost, odstartování závratné inflační spirály, nástup další vlny velké ekonomické krize, která začala už v roce 2008, to jsou vlastně jen mírné průvodní jevy.

Které z událostí v ekonomice považujete za nejzásadnější? Zadlužení země, covidovou krizi nebo energetickou krizi, či něco jiného? Promeškali jsme v tomto ohledu letos něco?

Jistým podle mě nedoceněným zlomem byl 29. březen, kdy se veřejnost s dvoudenním zpožděním dozvěděla o smrti Petra Kellnera. V naší zemi byl Petr Kellner jakýmsi přízrakem starořeckého boha Dia sedícího na Olympu, ke kterému vzhlíželi ostatní bohové nižších šarží i smrtelníci. Pověst člověka, který téměř není vidět, ale který má prsty ve všem, byla důležitější než jeho skutečné činy. Dokonce možná nebyl důležitý ani tak Petr Kellner sám o sobě, jeho ekonomické impérium a politický vliv jako živá existence jeho jména, kterou se jedni zaštiťovali, druzí jí vyhrožovali, třetí se jí dovolávali, ale všichni ji respektovali jako skutečnou vládu.

Tento přízrak poslední instance skončil v troskách vrtulníku na Aljašce. Otevřel se tak nekonečný prostor, přičemž začaly závody o jeho zaplnění. Nejde zde přitom ani náhodou jen o ekonomickou moc, ale o překreslení celé politické mapy – tedy kdo si vezme na starost kterou politickou sílu v České republice – a mapy mediální – komu budou patřit veřejnoprávní média, Česká televize a Český rozhlas, komu která část tisku, televize, nových médií. Je typické, že tato tichá revoluce, tichá válka je před zraky veřejnosti skryta.

I nejmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘÍSPĚT

„Není podstatné, kdy skončí pandemie, nýbrž kdy vlády sundají ekonomikám železné okovy, ve kterých je drží. Hospodářství samo se dokáže vzpamatovat velmi rychle. Pro volný trh je růst tak přirozený jako pro člověka dýchání,“ řekla jste mi letos v jednom z rozhovorů. Jaké železné okovy máte na mysli?

V roce 2020 i 2021 jsme byli svědky prudkého skoku zpět do dob komunistické totality – poprvé po třiceti letech bylo státem omezeno podnikání. Stát začal diktovat jednotlivcům i firmám, co smějí a co nesmějí dělat, začal svazovat trh. Tím se začala vytrácet odvaha a chuť k přirozené podnikavosti, ochota riskovat, pracovat.

Druhá polovina roku pak v plné nahotě obnažila to, před čím jsme s Janou Bobošíkovou v Institutu svobody a demokracie dlouho varovaly: důsledky Green Dealu. Pro řadu lidí jsou stěží představitelná tvrdá pravidla židovského šábese zakazující pravověrným Židům řadu činností a omezující dokonce i počet kroků. Tato omezení mají zaprvé zásadní význam náboženský, zadruhé se týkají jen jednoho dne v týdnu a zatřetí je dnes dodržuje jen úzká skupina věřících.

Green Deal je podobným omezením, které však má působit povinně 365 dní v roce pro všechny občany členských států Evropské unie a vychází z falešného zeleného fanatismu. Kořeny má kde jinde než v korporátním byznysu. Tak jako ale v Novém zákoně čteme, že sobota je pro člověka, a ne člověk pro sobotu, měli bychom si připomínat slova dánského statistika Bjorna Lomborga: cílem klimatické politiky je zajistit, aby byl svět lepším místem pro život. Není člověk pro klima, ale klima pro člověka.

Koronavirová opatření dopadají tvrdě na malé živnostníky včetně gastronomie a turismu. Vždy jste přístup minulé vlády k nim kritizovala. Očekáváte, že se situace s novou vládou zlepší?

Ne. Nová vláda bude opět pro-byznys, nikoli pro-market. Jeden markantní rozdíl zde však vidím. Babišova vláda byla pro jediný byznys – agrofertní – a dopřávala sluchu snad ještě jen hrstce velkých nadnárodních společností. Vzpomeňme si, jak se v březnu 2020 v oné osudové lockdownové noci premiér Babiš chlubil, že konzultoval opatření s velkými firmami, ze kterých se vyklubala Coca-Cola nebo Volkswagen. Osobní animozita mezi Andrejem Babišem a ostatními velkými českými podnikateli tak paradoxně eliminovala škody.

Pětikoalice přišla po osmi letech, kdy řada korporátů z hlediska přísunů ze státního hladověla a teď si chce dlouhé období půstu vynahradiť. Na omezené množství masa českých daňových poplatníků se tak vrhne celá smečka vlků a obětím beránkem bude opět živnostník, ten malý český člověk, Havlův zelinář.

Start roku začal lockdownem země. Jaká ponaučení bychom si z prvních měsíců letošního roku měli odnést?

Na klec si zvykáme rychleji, než bychom předpokládali. Ztráta svobody je sice nepříjemná, ale podivuhodně mnoho tygrů se v kleci stane neškodným koťátkem, má-li zaručen pravidelný přísun masa bez nutnosti lovit. Přesně to se v letech 2020 a 2021 přihodilo nám.

I na Čechy dopadá energetická krize a dalšího zdražování se obávají. Pozornost se obrací směrem k zeleným snahám Evropské unie. Z Bruselu slýcháme, že omezení spotřeby energií, masa či přechod k jiným formám energie jsou důležité pro záchranu planety. Někdejší kandidát STAN na ministerskou funkci Michalík zmínil, že přesun k ekologičtějšímu hospodářství bude bolet. Otázka je, jak moc. Neminou se dobře míněné snahy s bídou, která řadu našich lidí čeká? Je takový argument před Čechy obhajitelný?

Stalinovi je dodnes právem vyčítán Holodomor na Ukrajině. Víme, že v naší zemi už žije jen relativně málo pamětníků, kteří v dětství, během války, zažili skutečný hlad, zimu, strach o přežití. Každý, kdo se seznámil s historií koncentračních táborů, obléhání Leningradu nebo třeba právě ukrajinského hladomoru, však musí dobře vnímat, jak zrádné je, když se nadnárodní moc svěřená do rukou dobře živených úředníků rozhodne uvrhnout bohaté, vyspělé státy do chudoby, hladu a zimy.

Proces, který Unie bez souhlasu občanů členských států zahájila, je neomluvitelný. A nepřekvapilo by mě, kdyby byli jednou státníci a úředníci, již jej zahájili, voláni k odpovědnosti k haagskému mezinárodnímu trestnímu soudu, který soudí zločiny proti lidskosti. To není ani nadsázka, ani plané výhrůžky – úmyslně vyvolaný hladomor je dnes uznáván jako mezinárodní válečný zločin.

Polsko uvažuje o bojkotu emisních povolenek. Je to dobrý nápad?

Jakýkoli odpor Green Dealu je dobrý. Emisní povolenky vytvářejí paralelní zelenou měnu, stojí za zdražováním energie, vedou k přerozdělení bohatství od obyčejných domácností k důvtipným a zručným spekulantům, jsou nepřírozené, protitřzní a v důsledku škodlivé.

„Stejně nezbytné je i obnovení obchodních vztahů s Ruskem jako významným regionálním exportérem surovin. Vůli k takovým krokům však u končící ani vznikající vlády nevidím,“ řekla jste mi také. Jak se to České republice daří?

Děláme přesně opačnou a obrovskou chybu než Edvard Beneš na konci války. Tehdy se naši představitelé upnuli na Sovětský svaz s pevnou vírou, že Spojenci ze Západu nás přece budou mít vždycky rádi a vždycky nás ochrání. Dnes se naše volená elita přimkla k – ve skutečnosti už neexistující – vidině Západu a ignoruje klíčové hospodářsko-politické partnery – Rusko a Čínu.

V tom bylo dřívější diplomatické úsilí prezidenta Zemana vynikající, nedoceněné a bohužel nedokonané. Podívejme se na Německo, náš všude vynucovaný vzor, které sice v rámci politického školení mužstva hraje roli velkého Západoevropana s tvrdou rétorikou, ale jeho největším exportním partnerem je po Spojených státech právě Čína. Nezapomínejme, jak si Němci rychle srovnali Litvu, která souhlasila s otevřením tchajwanského velvyslanectví. Nezapomínejme na Nord Stream 2, na velmi kreativní přístup Německa k sankcím, díky kterým si Berlín vyřadil z hospodářské soutěže v Rusku obtěžující konkurenci, mimo jiné České republiky, a sám si tam zajistil velký podíl na trhu.

Rusko si nesmíme idealizovat, nesmíme mu být slabým, poníženým, ustrašeným partnerem, ale nesmíme se ani tvářit, že je dnes medvědem s vytrhanými zuby a drápy, do kterého lze v putovním zvěřinci velehrdinsky kopat. Rusko je a zůstane pro Středoevropana zemí vždy trochu nepochopitelnou, ale zároveň zemí slovanskou, a tak mnohonásobně bližší než státy s mentalitou germánskou. Uvědomme si, jak vypadá současná geopolitická mapa světa. Které státy mají reálnou vojenskou sílu a neváhají ji použít? Skutečně se někdo domnívá, že nás ochrání Severoatlantická aliance v čele s Amerikou, které vládne evidentně čím dál tím více popletený Joe Biden? Neochrání nás nikdo, pokud si dobrou diplomacií nebudeme sami udržovat pracně vybalancované vztahy se všemi potenciálními agresory, a ti jsou nejen na Západě a na Východě, ale také a především v arabském světě.

Mimochodem, nezapomeňme na slib západních politiků učiněný Gorbačovovi, že se NATO nerozšíří na východ o jediný milimetr. Jak to dopadlo, víme. Už v roce 1999 jsme se k paktu bohužel připojili my – jakkoli prezident Havel na počátku požadoval rozpuštění obou vojenských paktů, tedy jak Varšavské smlouvy, tak i NATO – připojilo se i Polsko a Maďarsko, následně Slovensko, Slovinsko, pobaltské státy, Bulharsko a Rumunsko a nakonec Albánie, Chorvatsko a Černá Hora, Severní Makedonie. A nyní roste tlak na připojení Ukrajiny. Jak by se asi spalo německému kancléři Scholzovi, kdyby Rusko podobným způsobem rozšiřovalo svůj vojenský vliv pomaloučku přes

Ukrajinu, Pobaltí, Polsko a Maďarsko, až by najednou klepalo na dveře České republiky?

Mnoho dárců pod českými vánočními stromečky bude z Číny. Je to dobře? Měla by se Česká republika či Evropa více soustředit na vlastní výrobu, nebo se zaměřit jinak?

Problém má dva rozměry. Čína je dnes ekonomicky jedním z nejzajímavějších teritorií a my si ji nemůžeme dovolit ignorovat. Pokud budeme chtít být hospodářsky úspěšnou, sebevědomou zemí, musíme sledovat ekonomiku Číny, Brazílie a dalších latinskoamerických zemí, Ruska, Turecka či Indie. A právě Čína dnes navíc může být dveřmi do hospodářských teritorií, která v posledních dekádách „neumíme“ – na africký kontinent. Tam nám ujel vlak.

Zadruhé, neexistuje nic jako vlastní výroba Evropy. Evropa je jedním z šesti kontinentů, nic nevyrábí. Vyrábět mohou jen jednotlivé země a já odmítám přistoupit na rétoriku existence ekonomiky Evropské unie.

Podívejme se tedy výlučně na hospodářství České republiky. Máme velké štěstí, že jsme na rozdíl od ostatních zemí takzvaného Západu ještě plně nepodlehli módnímu odsouzení průmyslu a příklonu k nehmatatelnému, fiktivnímu, chimérickému kultu služeb. Chleba pro naše lidi nezajistí sebelepší aplikace, sebegeniálnější síť, on-line marketing ani dotační poradenství, ale reálný vývoj a výroba. To, v čem jsme excelentní – zdravotnická technika, strojírenství, mikroskopy – tisíce produktů založených na brilantním know-how českých vývojářů a na schopnosti velmi levně a velmi precizně vyrábět. Je proto nutné přestat podporovat ze státních peněz měkké a v konečném důsledku škodlivé služby firem, které poskytují kupříkladu genderové audity a které nikoli nepodobné pyramidové hře lákají mladé a schopné lidi na rychlé a levné peníze. Potřebujeme hrdost na práci, která je skutečně vidět. A to nejde v prostředí měkkých, ideologiemi hnaných, dotačních programů.

V příštím roce bude Česká republika předsedat Evropské unii. Co by podle vás měla vláda udělat pro to, aby zlepšila život průměrných obyvatel?

Začnu drobným postřehem: časopis The Economist vydává každoročně zvláštní ročenku. Letos v této publikaci World 2022 uvádí pro každý měsíc klíčové akce, které svět čekají. Prvním řádkem v lednu 2022 je: Francie se ujme předsednictví Evropské unie. V červenci o předání předsednictví České republiky není ani slovo. Jinými slovy: země jako Francie nebo Německo umějí využít předsednictví ke svým cílům, umějí je razantně prosadit. V rámci předsednictví Evropské unii má vláda unikátní šanci otevírat témata, která ovlivňují směřování evropské integrace.

Kdyby naše vláda skutečně chtěla, abychom se prezentovali jako suverénní, sebevědomá, hrdá a úspěšná země, pak by měla využít předsednictví k posílení platformy Visegrádské čtyřky, k silné podpoře Polska a Maďarska. A zároveň by měla být tím, kdo kriticky zhodnotí výsledky Konference o budoucnosti Evropy a jasně pojmenuje dva možné směry Evropské unie: buď k politické integraci nové měkké formy totalitarismu s vládnoucí neomarxistickou ideologií, ke které se Evropská unie nepokrytě hlásí, anebo k efektivní ekonomické spolupráci založené na obchodním styku, demokracii bez přívlastku, volném trhu a kapitálu. Koneckonců kdo jiný než odborník na evropskou integraci, profesor Petr Fiala, by měl takovou diskusi otevřít.

„Můj národ český neskoná, on pekla hrůzy slavně překoná,“ zpívá se ve Smetanově opeře Libuše. Platí to stále?

Naše země je nejkrásnější zemí světa – už proto, že pro nás, Čechy, Moraváky a Slezany, nikdy nebude jen státem, ale především vlastí. Tou, o které pro změnu Karel Hynek Mácha vroucně psal: ... jedinou i v dědictví mi danou ... zemi jedinou.

A vlast, to není soubor paragrafů, státních symbolů, politických vertikál a horizontál, vlast je místo v srdci. Dokud budou žít Češi, pro které je tato země vlastí, český národ skutečně překoná všechno. Samozřejmě stále dokola se opakuje mantra: přežili jsme Habsburky, Němce, komunisty, přežijeme i toto, ale to jsou příliš laciná slova. Vše zmíněné jsme v minulosti přežili mimo jiné proto, že se vždy našel někdo, kdo v budoucnost národa věřil, kdo měl sílu i v té nejtemnější hodině, i ve chvílích absolutního zmaru pokračovat v práci, jakkoli beznadějně.

Moudrý abbé Josef Dobrovský psal své velkolepé dílo o češtině německy, protože nebylo zdaleka jasné, zda naše mateřština přežije. Ale i díky němu, který navzdory beznaději šel tvrdošíjně dál, mohl přijít Jungmann a pak Palacký a nakonec Masaryk. Koneckonců bez Dobrovského vytrvalosti by Smetanova Libuše těžko zpívala: Můj národ český neskoná, on pekla hrůzy slavně překoná, protože sám autor libreta Wenzig napsal text nejprve německy.

Druhým příkladem jsou hrdinové Operace Anthropoid. Jozef Gabčík a Jan Kubiš věděli, že jdou na jistou smrt. Věděli, že jejich hrdinský čin neukončí válku, ale naopak mnohé utrpení vyvolá. A přesto chápali, jak nesmírně důležité je ukázat, že se český národ diktátu umí postavit, umí se bránit a má odvahu.

Třetím příkladem jsou pak dva velcí čeští ekonomové 20. století – Karel Engliš a František Vencovský, učitel a žák. Oba byli po jistou dobu zakázáni, nesměli učit, publikovat, přednášet, dělat svoji práci. A přesto nerezignovali, psali do šuplíku bez naděje, že si jejich dílo někdy někdo z kolegů přečte, že budou jejich vědecké poznatky spoluvytvářet hospodářství jejich milované země. Věděli, že to má smysl. A také skutečně mělo.

Pokud tedy má náš národ překonat vše, co se na nás valí a do čeho jsme se mnohdy sami svou netečností, leností, ignorancí, trestuhodnou důvěřivostí i bezelstnou hloupostí dobrovolně uvrhli, musíme umět jít za všech okolností dál. Nemlčet, i když se zdá, že není, kdo by naslouchal, nepřestat psát, i když se zdá, že není, kdo by četl, nezastavit se. Protože jednou, pro dobu znovunabyté svobody, která přijde, bude podstatná kontinuita, jasná myšlenková linka, na kterou půjde navázat. Tradice není jen rozřezávání jablíček na Štědrý večer, tradice je z latinského tradere, tedy odevzdávat, svěřovat, vypravovat, předávat dále. A právě to je pro překonání všeho zlého důležité.

Jaké největší ponaučení bychom si tedy měli odnést z roku 2021?

Včerejší konspirace se zítra stanou skutečností.

Co byste popřála českým politikům do roku 2022?

To, co přeji každému: trpělivost, odvahu a pokoru.

AUTOR: Hana Lipovská